

Методология за изчисляване на компенсаторните плащания по интервенция за използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия¹

Плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата са част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент(ЕС) 2021/2115. Подкрепа и подобряването на опазването на околната среда и действията за климата са основен приоритет в ОСП за постигането на целите на Съюза в областта на околната среда и климата.

Основната цел на направлението „агроекология и климат“ е да се подпомагат земеделски стопани, които поемат ангажимент за отглеждането на култури и сортове, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените, свързани със засушаването, причинено от промените в температурите и са от приоритетни неатрактивни сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки. Това се отразява положително за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, върху устойчивото развитие и ефективно управление на природните ресурси и биологичното разнообразие. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия е една от ефективните стратегии за адаптиране към изменението на климата.

Задължения в областта на околната среда и климата са съгласно чл. 70 на Регламент (ЕС) 2021/2115 за подкрепа на стратегическите планове като интервенцията е съгласувана с посочените в чл. 31 и задълженията за различни.

Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115 и се базира на предоставените фишове за разписаните мерки от Стратегическия план от страна на МЗ. Съгласно чл.70 от регламента за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, плащанията се отпускат за покриване задължения, които: а) надхвърлят съответните законоустановени изисквания за управление и стандартите за ДЗЕС; б) надхвърлят съответните минимални изисквания за използване на торове и на продукти за растителна защита или за хуманно отношение към животните, както и съответните други задължителни изисквания, установени в националното право и в правото на Съюза; в) надхвърлят условията, установени за поддържането на земеделските площи в съответствие с член 4, параграф 2.

За определяне на ставките за компенсиране са използвани официални статистически източници на МЗм и НСИ, отнасящи се до производствени и икономически показатели, включени в методологията на изчисляване. При отсъствие на официални статистически данни са използвани експертни оценки и са събрани данни от научно-изследователски проучвания и други реферирани публикации. Изчисленията са актуализирани с наличните данни за периода 2021 г. до второ тримесечие на 2022 г., като основната част от актуализацията обхваща цените на вложенията и крайната продукция, като поради липса на данни за използваните количества и производителността, тези показатели са базирани на последни налични и на експертни разчети.

Подкрепата е за земеделски производители, които поемат ангажимент за използване на култури и сортове от приоритетни сектори, устойчиви към климатичните условия. Мярката е оперативна дейност от Националната стратегия за адаптация към изменението на

---

¹Преглед и обосновка – проф. Светлана Александрова, преизчисления – доц. Божидар Иванов

климата, приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година. Въвеждането на мярката води до подобряване на съхранението на водорода в почвата, намаляване на загубите, запазване на качеството и устойчивост на продукцията.

Промяната в сортовата структура води до по-високи разходи, свързани с презасаждането. За земеделските стопани закупуването на качествен сертифициран посевен и посадъчен материал от утвърдения Списък на по-високи цени е свързано с увеличение на техните разходи. При овощните насаждения и десертните лозя се налага да се влагат средства няколко години, докато встъпят в плододаване. През тези години трябва да се отчетат пропуснатите ползи, тъй като се натрупват разходи, без да има приходи. Промените в технологията, спазването на основните стандарти от земеделските производители, които включват намаляване на рисковите фактори за околната среда и здравето на хората, свързани с използването на синтетични суровини и торове. Ведно с комплексния подход на условността и по-специално ЗИУ 7 и 8, които изискват спазване на Регламент 1107/2009 на ЕО по отношение на подходящото използване на ПРЗ от земеделски производители, които се възползват от помощта на площ, както и Директива 2009/128/ЕО относно сертифицирането, контрола на пръскане и съхранението и управлението на опаковки за ПРЗ също са свързани с повече трудови и материални разходи. Чрез избора на подходящи устойчиви или толерантни към климата култури и сортове и приоритетното прилагане на биологични, физични и нехимични методи и продукти, които имат най-нисък риск за здравето на хората и околната среда се надграждат целите на Регламент (ЕО) № 1107/2009 за правилна употреба на ПРЗ и защита на растенията.

По мярката се подпомагат земеделски стопанства, които са регистрирани в ИСАК. Плащането е годишно на хектар допустима земеделска земя в границите от 0,3 ха - минимална площ до 50 ха - максимална площ. При трайните насаждения, дейностите за периода на ангажимента (5 год.) трябва да се извършват върху едни и същи площи.

При изчисляване на разходите за труд са ползвани данни за заплащане на труда в земеделието на база Годишни работни единици (ГРЕ) в България, докато необходимото количество труд за изпълнение на дейностите е свързано с допускания, отразяващи спецификите на труда в българското земеделие. Отсъстват статистически данни за заплащането на различните категории труд, като основното деление е на нает и фермерски труд. Необходимото количество труд за изпълнение на дейностите е представено в работни дни, като 1 работен ден е равен на 8 работни часа.

За изчисление на конкретните нива на подпомагане в България е използван подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи за бенефициентите, поемащи ангажимент за отглеждането на култури и сортове от приоритетните сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените свързани със засушаването.

В методологията изчисленията са направени на основата на следните показатели:

Брутен факторен марж – разлика между приходи и променливи разходи;

Добив – усреднени добиви по групи култури;

Средна цена-усреднена цена при реализация на продукцията;

Годишни разходи по засаждане и създаване – разходите за закупуване на посевен и посадъчен материал и агротехнически дейности;

Разходи за механизирани услуги– разходи за извършване на механизирани обработки;

Разходи за годишна подготовка за плододаване – при трайните насаждения годишни разходи за отглеждане до встъпването в плододаване;

Разходи за биологични препарати – производствени разходи за земеделските култури за използване на биологични препарати за сметка на употребата на пестициди;

Разходи за напояване;

Допълнителни разходи за труд;

Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното подпомагане е представен в таблицата.

Култури и сортове, устойчиви към климатичните условия	Мярка	Стойност
Плодове		
Брутен факторен марж на конвенционални трайни насаждения и плодове	лв./ха	3625
Добив при сортове и култури адаптирани към климатични промени	т/ха	16,5
Средна цена трайни култури и плодове	лв./т	720
Годишни разходи по засаждане и създаване	лв./т	620
Разходи за торене	лв./ха	1000
Разходи за механизирани услуги	лв./ха	950
Разходи за годишна подготовка за плододаване	лв./ха	550
Разходи за биологични препарати	лв./ха	450
Разходи за напояване	лв./ха	1200
Допълнителни разходи за труд	лв./ха	4900
Брутен марж на приспособени сортове и култури	лв./ха	2210
Общо компенсаторно плащане за приспособени сортове трайни насаждения и плодове	лв./ха	1415
	евро/ха	723,48
Зеленчуци		
Брутен факторен марж при конвенционални зеленчуци	лв./ха	3950
Добив при зеленчуци ПС	т/ха	13,50
Цена на зеленчуци от вида на климатично устойчиви адаптирани сортове	лв./ха	800,00
Отглеждане на разсад	лв./ха	1750,00
Разходи за торене	лв./ха	900,00

Разходи за механизирани услуги	лв./ха	950,00
Разходи по разсаждане	лв./ха	600,00
Разходи за биологични препарати	лв./ха	840,00
Разходи за напояване/вода	лв./ха	1400,00
Допълнителни разходи за труд	лв./ха	4100,00
Брутен факторен марж на зеленчуци от приспособени сортове	лв./ха	2100
Общо компенсаторно плащане за приспособени сортове зеленчуци	лв./ха	1940,00
	евро/ха	991,90
Общо компенсаторно плащане за приспособени сортове десертно грозде	лв./ха	1273,50
	евро/ха	651,13
Общо компенсаторно плащане за приспособени сортове билки	лв./ха	1132,00
	евро/ха	578,78